

BUDA - PESTA

23 Maiu st. v.
4 Iuniu st. n.

Va esi duminec'a.

Redact. : strad'a Havasnr. 1.

Nr. 21.

ANULU XII.

1876.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Imperatul paseriloru.

Trecutu-au faime 'n lume, pe venturi, respandite,
Si-au strabatutu pamentulu si mari nemarginite :
Ca paserile 'n aeru in cardu s'au adunatu,
S'alega dintre ele pe una de 'mperatu.

Si-a mersu solia mare la-a lumii patru diari,
In cranguri si 'n vesduhuri, la maluri, peste mari,
S'alerge ca saget'a ori-care sboratore,
Ce porta-aripi, si tine la velfa si onore.

Si-au cursu, au cursu ca plio'a, din tieri neaudite,
Rapace, cantaretie, frumseti nepomenite,
Facendu unu vuetu groznicu, si-unu chiotu in vesduhuri,

Ca atate milostive *) seu sboratore duhuri,
Umbrindu c'unu noru pamentulu, si venturandu orcane,
Cocori si corbi, si vulturi, si pageri nesdravane
Cu-aripile umite, si svelte, si avane.

Pe-o culme 'ntr'o poiana frumoasa, si incinsa
De-unu codru fara margini, padure neatinsa,
A taberatu multimea la-a crengiloru recore
Ce n'a vediotu vr'odata lumin'a cea de sore.

Au fostu paseri de apa, si paseri sboratore,
Si galitie de casa, si paseri mutatore.
Placute cantaretie, si sioimi rapaci, de munti,
Ce nu mai iesu la lume din culmii cei carunti.

Si 'n trela respandita se punu la pertractare,
Facendu clocotu giganticu ca spumele pe mare.
Presidiu-lu ocupa o pogera cumplita,
Unu nume de poveste, din alte lumi vinita.

*) Milostivele sunt nesce duhuri rele, ce sbora noptea prin vesduhu. Mai alesu in noptea Rosaliloru se audu cum sboru prin aeru, dicendu in fluere, in cimpoi si in totu feliulu de instruminte, si tiependu tiepete misterioase. Sunt omeni cari dicu ca le-a auditu. Ele ieu puterea omeniloru cari dormu pe langa isvora seu prin paduri, mai alesu in locuri umede si reci. Unii dicu ca le-au simtitu pr in somnu apasendu-i pe peptu.

Si ter'a respandita in cete numeroase
Incepe consultarea in ordine frumoasa.

Ori-care soiu alege, propune candidatu,
Din ras'a lui maretia pe una de 'mperatu.

D'antaiu pasiesce mandru, sumetiu si maestosu
Peunulu, ca unu rege, cu statulu lui frumosu,
Gatatu de serbatoru. Pe coda cu-unu tesauru,
Si preseratu prin pene cu pulvere de auru.
Aripile pe dinsulu ca unu splendidu talaru,
Pe gusia fetie scumpe de scumpu margaritariu,
Pe capu cu-o diadema regesa decoratu,
Portata cu mandria, cu velfa de 'mperatu.

— Eu sum frumseti'a lumii, deitiele cu mine
Duceau unu jocu fantastic u prin nori si prin lumine,
Am velfa si renume, de sor te-su asemnata
Prin stem'a mea din frunte de domnu si de 'mperatu!"

Astu-felu dise peunulu. Si-o murmura tempita
Batù din dunga 'n dunga padurea tainuita.

— Tu biete, dise unu vulturu jalusu pe tronu, in-graba,

Din capu pana 'n pitioare totu coda fara treba?
Au nu-su eu la marire, la sceptru mai chiamatu,
Eu, ce mesuru cu ochii dintr'una unu regatu.
Eu, ce stapanescu muntii, aproape langa sore,
Ce taiu in fuga cerbulu, lovindu-lu pana more.
Ce adi sum rege 'n lume, si candu me-aventu in sboru,
Fugu cerbii, si fugu meii, si eu le ridu din noru.
Cu aripa mea venjosa, cu unghii de otielu,
Eu sum chiamatu de rege se ve conducu la tielu,
Pe mine cade sortea!" Dise elu cu 'ngamfare
Si tote stau frapate, avendu o tema mare,
Dar cuculu de pe-o cranga cu cod'a redicata,
Cu-aripa dragalasia, a lena desmaltaiata,
Falosu de fire striga : „En canta-ni-o cantare,
Jupane vulturu falnicu, cu velfa ta cea mare!"

Porumbu-i apartine, si vrabiile tóte,
Gainile, curcanulu, vresmasie lui de mórte.
Si vulturulu se 'nchina, se trage indignatu,
Se pune pe-o butura in códa radimatu.

Cocosiulu se imbia, dar dà cumplitu in cërta
Cu-alu lui vresmasiu de mórte, curcanulu, ce nu-lu
iërta.

Si vine cocosterculu, cu pasi nobili, domnesci,
Se pare cà nu-i pasa de grigile lumesci.
Si 'ncetu, pe rëndu se 'nsira, din paseri mutatóre,
Nopturne, prepelitie, prin érba fugatóre.
Si sioimi, si uli, si lostori, din paseri mici si mari
Cu sborulu cá saget'a, gaitie si scortiaru.
Dar órb'a vanitate ce 'n pepturi se viresce,
Ah câte lucruri bune din lume resipesce!!
Modest'a filomela siedindu pe-o crénga mica,
Priviá naiva, dulce, la sor'a turturica,
Si mer'l'a langa-o tufa, pe-unu ramu de radacina,
Trilá piano 'n flauta o doina dulce lina.
Si gangurulu, si sturdiulu, priviau doiosu la ea,
Si accentele-i maestré in taina le pandea
In aeru ciocarl'i'a abiá se mai retiene,
Sè nu desmerde 'n doine a sórelui lumine.

De-odata suna-unu flueru, si ese voinicesce
Pe-o crénga ce s'aderna unu ganguru, si vorbesce ;
— Propunu o cantarétia se alegemu de 'mperatu,
Sè cante sè descante frumosulu ei regatu.
Pe sor'a filomela, ce canta si uimesce
Pe totu ce e víu in lume, si simte, si iubescé.“
— E bine dar, sè cante unu versu priveghiatórea,
'Sè curme-atát'a cërta, discordi'a, rancórea!“
Resuna multa voce. Dar drag'a filomitia,
Statea modesta 'n umbre, ascunsa 'n frundiilitie.
Si-o róga turturic'a, si mer'l'a 'nganatóre,
Si-o róga ciocarl'i'a, si-o róga sorióre.
Ea rumena la fetie, cá gingasia fecióra,
S'anina usiurica de-o mica crengusióra,
Si 'ncepe-o melodía, mai dulce cá amorulu,
Mai draga cá placerea, mai doinica cá dorulu — —
Si mer'l'a mi-o 'ngana, cu o flauta armoniósá,
Piano cá unu echo, cu tain'a lui duiósá,
Padurea canta 'n doina, si frundiele plangeau,
Zefrulu dórme 'n leganu, si florile 'nfloriau.
Fidel'a turturica se 'mbéta de placeri,
Privindu la sotiu-i dulce, si dandu-i sarutári.
Porumbulu gurluesce la vocea ei de miere,
Si-si netediesce sot'á, cu dragu si cu placere.
Si sturdiulu pe-o crengutia suspina 'ncetisioru :
„Astu-felu de dile multe de doine si de-amoru!“
Cantarea totu vibréza, cantarea totu se duce,
Cum trece 'n venturele, din flori, mirosulu dulce.
Cantarea curge-curge — amorulu par cà sbóra,
Din frundia, din floritie, din vocea multu sonóra.

Dar sgomotu se aude, unu frémetu se întóna,
Si lebed'a pasiesce sumétia, cá o dómna,
Grumadii si-i indóia, si gingasi pasi mai face,
Aripile-si cocóra, s'aréta si totu tace.
Unu bou de balta 'n drépt'a, de-a stanga unu gâscoiu,
Punu vorba pentru dinsá, facéndu unu mare toiu.
Si ter'l'a cea de mare, de riuri si de balta,
Urá tóta 'ntr'o voce, o voce esaltata.
— Priviti statura démna, purtarea ei marétia,
Si penele-i de néua, si-a ochiloru frumsétia,
Urámu cá sè traiésca a nóstra domnitóre!“

Gaiti'a desmerdata si batjocoritóre
Strigá cu ironia : „E bine, ea sè fia,

E démna, meritata, de tronu, de 'mperatia,
Sè strige dar in lume, sè spuna-alu ei mandatu,
Sè ne 'nchinámu cu tóte naltiatu-i imperatu!“

Lebed'a tace muta. Ea n'are scumpulu daru
Sè cante, sè vorbésca — dorinti'a-i e 'nsedaru!
Si trenta-unu hohotu grosnicu, ce bate 'n resunári
Din munti si pana 'n maluri, din maluri, peste mári.

Lebed'a se retrage pe fetie rumenindu,
Ér pagera atunci bate piciorulu in pamentu.
— Olio, atát'a cërta! — Veniti sè ne aventámu,
De-odata glót'a 'ntréga in aeru sè sborámu,
Si cea ce dintre tóte sborá-va mai innaltu,
Sè fia rege 'n lume, si falnicu imperatu!“
Urári neprecurmate, strigári de aprobare,
Si siuerári de aripi, si tiepete bizare.
Propunerea e primita, si tóte stau pandindu
La semnu de pornire, sè sbore 'n nori in ventu.
Ca und'a cea de mare, in clocota fara nume,
De venturi sguduita, se naltia 'n valu in spume :
Astu-felu s'aventa cét'a, pe-a noriloru cununi,
Si clatinandu vesduhulu, si venturandu furtuni,
Formandu unu stólpu giganticu, de josu si pana 'n
ceriu,

Se ducu, se naltia 'n aeru, se ducu, s'aventu, si pieru.
Si fremetulu de aripi resvólta o durdura,
Ce n'a mai fostu in lume, in aeru si 'n natura.

Totu insulu bate 'n aripi, totu insulu pe puteri,
Tragéndu la tielu, cu ochii tientindu-i catra ceriu.
Ori care leganata pe-unu visu amagitoriu,
Se naltia si viséza la tronu stralucitoriu.

De-odata se incéta din ce in ce mai multu
Prin nori, turbidulu vuetu, se pare mai tacutu.
Ori care batu mai linc, cu gurile cascade,
Puterile perdute, si una si alta cade.
Ér vulturulu din culme vediendu, mai dà odata,
Si stá estinsa in aeru cu-arip'a leganata,
Privindu peste multime cu risu, cu ironia.
Strigandu cu unu strigatu falnicu, hop, sum la 'mpe-
ratia!

Dar ochiulu boului *) se aventura-atunci, in pripa,
Ce fu ascunsu in pene, la vulturu, sub aripa.
Si trece peste vulturu, ce cade obositu,
Si trece ca sagét'a din arculu tiepenitu.
Si candu cadu tóte, tóte, din sboru abiá suflandu,
Apare ochiu-boulu in culme, ciripindu.

Urári pe josu, prin aeru, prin ceriu a resunatu :
— Traiésca ochiu-boulu, naltiatulu imperatu!“
Si-unu noru cumplitu de paseri se lasa, cade-cade,
Cum ar cadé infernulu pe lumea cu pecate.

De-atuncia ochiu-boulu distinsu si proclamatu
In tiér'a paserésca domnesce cá 'mperatu!

V. R. Buticescu.

Tiraniile din amaru.

III.

Voindu a vorbi fórte putinu si despre re-
cerintiele si abusurile morale, nainte de tóte

*) „Ochiulu boulu!“ e o pasere mica, cea mai mica pe tie-
rile nóstre, de o colóre sura rosieteca, si se tiene mai multu prin
garduri seu lá radecini. Ea se numesce si „imperatulu pase-
rilor.“

observàm, cã influintiele, ce se exercita a supra moralului — fie acele folositorie sãu stricatiõe, — fiindu inim'a, organulu celu mai delicatu si susceptibilu, cuibulu loru — sunt cele mai efective; dintre tôte altele ele prindu radacine mai puternice, si apoi fôrte naturalu cã prindiendu sementi'a radacini tari, arborele numai decãtu va cresce si nu va produce altu soiu de frupte decãtu de care a fostu sementi'a.

Vorbindu de plante, vrendu-ne-vrendu ni se presenta aparitiunea multeloru clase a planteloru, si aceea imprejurare, cã numai prin complexulu diferiteloru familii botanice ni putemu inchipui aceea mare clasa naturala, care se numesce a vegetalieloru. Astfeliu suntemu si cu omulu. Dinsulu inca numai facẽndu parte din cutare clasa mai marginita este consideratu de membru alu societãtii omenesci. Asta clasa cu limite mai restrinse in societatea omenesca este natiunea.

Si precum diferitele sectiuni ce sunt in natura nu se potu reduce la una, asiã ar fi lucrulu cu totul indesiertu a starui contopirea intregi omenime intr'o singura clasa. Nu-mi vorbiti mie de *cosmopolitismu*, acel'a este utopia fantastica conceputa in cerebrulu cutarui nesocotitu miserabilu „care iubesce si pe Tartari numai ca se nu iubesca pre cei mai de aproape vecini ai sei.“*) Despretiulu si urã nõstra sè li fia recompensa!

In directiune nationala trebuie dar a cresce copiii, si aci éراسi mam'a e a carei influintia este deciatória. Érdéca voimu a croi elevului unu caracteru blandu, petrunsu de simtieminte umane, acést'a numai prin religiune se pôte efeptui, care in genuin'a-i esentia nu e alta decãtu cea mai sublima morala.

Candu inse pretindemu, cá copilulu sè se créscã in religiune, nu intielegemu constringerea nesufletésca a copilului, cá sè staie in biserica dóue ore intregi la cerimoniele nõstre eclesiastice. Unu abusu e acésta din partea parintiloru cãtu si a invetiatoriloru, éراسi o tirania inse nu din amoru, ci din fanatismu, a carei consecintie fôrte naturala este, cã copiii numai decãtu „voru uri sionulu“. Éu acestoru mesure reu intielese atribui o mare parte a indiferentismului, ce se obsérva la noi fatia de religiune si servitiulu dumnedieiescu, pre candu la catolici d. e. unde cerimoniele-su multu mai scurte, si la cari pruncii nu se constringu

a asistã ore intregi — religiositatea e multu mai mare.

In staruinti'a nõstra d'a redicã bunele si inecã relele calitãti a caracterului prunciloru, trebuie sè studiãmu cu severitate tôte trasurile remarcabile ale actiuneloru manifestate de catra dinsii, si apoi déca observãm cã necari inclinãtiuni funeste — a caroru consecintia morala este caracterulu coruptu — intr'insii prevalédia, atunci trebuie a conlucrá din resputeri intru innadusirea acelor insusiri, si a efeptui desvoltarea calitãtiloru opuse.

*

Accentuandu in totu decursulu disertatiunii, cã impintenarea si fortiarea la operatiuni *spirituale* a eleviloru in fragedulu periodu alu evolutiunii fisice nu pôte produce decãtu triste urmãri, nici de cum nu ni este intentiunea prin acésta a pretinde cá ori ce exercitiu intelectualu ce ar fi d'a se intreprinde cu elevii, are sè fia absolutu eschisu pana la alu si eptele anu. Suntemu pré deplinu convinsi, cá déca ori care particea din masin'a fisica a omului, lasata fiindu in o amortita pasivitate, si-perde puterea, devine paralitica, dreptu ce cá sè póta corespunde destinatiunii sale trebuie a o electrísã prin activitate: tocmai astfeliu si cerebrulu, delicatulu organu a celoru mai sublime functiuni: ale spiritului, pentru cá actiunile lui sè fia conformu mareloru pretensiuni ce legãmu de acelu organu, cãtu mai aprige si corespundietóre asemenea are trebuintia de o gimnastica rationabila.

Dar precum acelu nefericitu orfanu, care devenitu in manile strainiloru este maltratu si incarcatu cu lucruri mecanice, pe cari marginitele sale puteri fisice nu le potu devinge — diapecesce sãu chiar cum díce poporulu descresce: asiã si acestalaltu confrate alu seu in suferintia fortiatu fiindu de catra ai sei „tirani din amoru“ la operatiuni intelectuale nesuportabile, numai decãtu are sè guste amarele frupte alu acestui abusu nesocotitu, cãci aceea decóre intelectuala ce este intentionata in scurtu timpu si va perde nimbulu; si déca pre langa tôte acestea fatale impregiurãri elevulu va fi unulu dintre acele rare talente favorite ale naturei, a caroru schintea geniala in butulu elementeloru ucidiãtorie se aprinde din ce in ce si devine o flacara pompósa: acestu spiritu alesu va fi inaltiatu pan' la admiratiune, rangu, onóre, avutia nu i va lipsi, dar tôte aceste in locu d'ai intinde farmece sãu linisce macaru, ele voru fi fantan'a tuturoru neplaceriloru de cari va fi consumatu preste tóta vié-

*) „Emile ou de l'éducation.“

ti'a, pentru că s'a desvoltatu intieliginti'a pe cont'a inimei.

Că formarea intielegintiei primitive s'enu învolve in sine si sementi'a eventualei deformări, trebue s' procedemu cu cea mai rationala precautiune. Nu suntemu nici contra tramiterii copiiloru la scóla in cea mai frageda etate a loru, dar suntemu gelosi de naiv'a fericire si primitiv'a capacitate a mituteleloru creatiuni, pe care credemu a fi periclitare, in man'a pedagogiloru far tactu si consciintia.

In Germani'a unde actualminte invetiamentulu primariu este la culmea in floririi, pedagogii cei mai eminenti cu metod'a loru rationala sciú atrage si indulcí inimile mituteiloru scolari. Invetiatoriulu nici odata nu face a simti copilulu alta, decâtu că-i este amicu gingasiu si nu strictu superioru. Invetiatoriulu are s' introduca metod'a cea mai empirica si atragatória intru instruarea eleviloru sei.

Nu potu retacé bucuri'a si satisfactiunea cu care am cetitu nu demultu in jurnalele nóstre, că unu invetiatoriu romanu din Banatu, petrunsu fiindu de maréti'a sa chiamare, in urm'a laudabileloru sale speculatiuni didactice, a reusitu a inventá si compune o figura de omu, de pe care si elevii intelectualminte cei mai marginiti potu invetiá usioru si cu placere alfabetulu. Astoru feliu de metoda empirice si amuzante se póte multiamí adiventulu giganticu alu Germaniloru.

Prin aceste metode salutarie elevii invetia cu placere si cá in jocaría, pentru că nu spiritulu loru este proprie fortiatu spre operatiuni neplacute, ci prin bine calculat'a maniere a invetiatoriului este acel'a indirectu atrasu si cumva spontaneu admisu in actiune. Déca acum vomu mai considerá că avantajiele acestei procedure este sanetatea, vioiciunea, indestulirea si că aceste tóte compunu unu caracteru nobilu, o memoria agera exercitata si o judecata profunda sanetósa, credemu că toti sunt petrunsi de importanti'a si folosulu acestoru eschisivu admisibile metode de invetiamentu in etatea frageda.

*

Dupa ce astfelu am fi insiratu unele defecte din vastulu cadru alu educatiunii, accentuandu numai decâtu si mesurile prin cari acele ar puté fi delaturate, inca odata observámu, că deosebitu in acestu periodu de desvoltare, mumei este rezervatu rolulu principale; ea are s' fie gradinariulu celoru mai delicate floricele, pre cari déca nu le va cultivá conformu fragedimei

loru, proprietariulu gradinei, care aci e parintele, are a face s' resune vócea lui severa indrumandu pre gradinariulu ratecitu pe cai false, la datorinti'a-i adeverata. In astu modu picependu si implinindu cu scumpetate crescatorii chiamarea loru, nu ni e téma, că elevii loru nu voru s' devina totu atâte caractere si capacítati stralucite, séu déca natur'a li-a fostu mai vitréga denegandu li conditiunea sine qua non a spiritului destinsu talentulu, in acestu casu inca suntemu securi, că ostenelele loru a produsu unu fruptu dulce; o anima in tóta privintia nobila, si asta e caracterulu solidu de care fórte multe trebue se posiédia unu poporu pentru că s' prospereze, s' fia mare si respectatu, — de care inse dorere noi Romanii in timpurile mai recinte Dómné! câtu de putine avemu!

Ca de incheiere afflu la locu a observá urmatóriele: „In Prussi'a bas'a insructiunii obligatórie s'a pusu inca in 1763 candu regele Fridricu promulgá legea obligatiunii scolara de la cinciani; dara mai tardiu teori'a de cinciani erá modificata in pracsá de la 7 ani, căci astfelu e mai corespundiatoriu“ *). Déca catra aceste vomu mai adauge că reuniunea medico-pedagogica din Berlinu, — precum affai decurrendu din jurnale, a ascernutu guvernului seu proieptulu: că oblegamentulu scolariu s' nu aiba valóre decâtu pentru pruncii de la optu ani in susu, cu bucuriá trebue s' constatámu, că fals'a teoriá — d'a fortiá debilele suerescintie la o maturitate intelectuala pré timpuria — este amenintiata cu perire, si metod'a eschisivu rationala si salutaria care dejá in léganulu pedagogiloru eminenti si-a eluptatu valórea — are in scurtu timpu se triumfe la tóte clasele civilisate ale societátii omenesci!

Georgiu Vuia.

R e n e g a t u l u.

Novela din suferintiele Romanului.

(Urmare.)

Tropotele aceste se apropiau totu mai tare.

La audiulu acestoru tropote sét'a resbunatória suprinse se opri in mersulu seu cu vic-timele catra „gur'a ursului.“

· · · · ·

*) Costa-Foru: „Studii a supra instructiunii publice.“

Peste câte-va minute aparù inaintea loru unu calaretiu strainu.

Unu tablou saru ni infatiseáza aparintia neasteptata a acestui calaretiu.

Toti ochii erau indreptati catra dinsulu, si cu totii erau impresionati de vederea lui.

Unu june erá acestu calaretiu, cu o statura maiestetica si imposanta; cu o facia plina de barbatia si totu-odata mandra si simpatica; si doi ochi avea elu, schinteitori cá dóue fulgere, inse totusi dragalasi si atragatori.

Si-o anima, unu curagiu trebuia sè aiba acestu cavaleru interesantu, pe care s'o totu admiri, fiindu cá la ivirea sa de si indata a vediutu cá se afla intr'o banda de lotri, de si calare cum erá pré usioru putea sè se întórca si sè fuga, dar nu numai cá acést'a nu a facutu-o, ci pe faci'a lui nici cea mai mica frica nu se putea observá.

Dinsulu aprópe de sét'a acésta numerósa de resbunatori si-oprí calulu seu.

Ochii lui mai antâiu diarira apoi pe nefericit'a copila Emilia, care zacea susu de a supra capeteloru pe manele resbunatoriloru. Radiele plapande ale lunei luminau cá diu'a fati'a galfedita a acestei copile frumóse. Si chiar si asié lesinata cum erá, par' cá erá totu atâtu de farmecatória cá si viua. Cá unu angeru candidu aparea dins'a acum in manile unoru monstri, cari voiescu a o nimici.

Calaretiulu strainu trésarí visibilu la diarirea acestei frumseti rapitórie.

Si déca chiar nici nu ar fi avutu dinsulu o anima atâtu de barbatésca, déca n'ar fi avutu curagiulu ce i erá propriu, la vederea acestei copile incantatórie, caduuta in periclu, ar fi trebuitu sè se inanimeze si sè-i sara intr'ajutoriu.

— Ce faceti? . . . Nu ve temeti de Dumnedieu? — eschiamá dinsulu resbunatoriloru.

Si totu-odata si-puse man'a pe pistolulu seu, resolvindu-se cu abnegare, cá séu o va mantuí, séu va perí si dinsulu dimpreuna cu ea.

Resbunatorii nendurati inse risera cu hotu la acést'a opunere si amenintiare. Ma unii indata si-redicara armele loru a supra calaretiului, cá sè-lu dobóre de pe calu la pamentu.

— Stati pe locu! — strigà in momentulu acel'a o voce demandatória.

Erá vocea lui Petru Tibreanu.

— Dar nu vedi cá se impotrivesce cu noi? — murmurara mai multi insi.

— Dati-i lui pace, cáci acesta e nevinovatu! — demandá Petru éra.

— Dar ce sè facemu cu elu?

Dupa intrebarea acést'a urmà o tacere mai indelungata, si toti ochii erau indreptati catra Petru, de la care asteptau respunsulu decidiatoriu.

Petru inse stá la inceputu cá si inmarmuritu. Intrebarea acést'a lu-aduse in confusiune. Lu-vedemu suspinandu adancu, si faci'a i deveni palida.

— Fratiloru! — díse apoi. Noi nu vomu versá nici odata sange nevinovatu. Se póte cá chiar ceriulu a tramisu acum in puterea noptii pe acestu calaretiu cá sè mantuiésca pe acesti blastemati! . . . Póte Dumnedieu a voitu-o asié. Noi nu ne putemu inpotrivi vointiei lui Dumnedieu! . . .

La acestu respunsu ortacii lui Petru remasera cá si incremeniti.

— Da, fratiloru, — continuá Petru, — sè le dàm acum pace la acestia, si veniti sè mergemu! . . .

Si Petru delocu si pornise pe unu potecu la vale.

Si ortacii lui, de si crantianindu in dinti de mania, — dar pornira cu incetulu dupa dinsulu.

.

Singuru remase acum acestu calaretiu cu victimele salvate.

In uimitu statea dinsulu acum, vediendu cá scen'a infioratória ce i se presentà la ivirea sa si-luà unu finitu atâtu de bunu si miraculosu.

La inceputu credea cá a apucatu intr'o banda de lotri jefuitori si miserabili, si-acum vediu cá acestia erau numai nesce resbunatori atâtu de umani, incâtu chiar si victimele si-le lasara din manile loru, numai cá sè nu versie sange ce nu li-au pecatuitu.

Lungu, si fara de a se puté indeplinu desbetá de cele vediute, se uitá dinsulu dupa Petru si ortacii lui misteriosi.

Unu tablou sublimu ar fi si acest'a pentru man'a dibace a vre-unui pictoru artistu, cum statea acestu calaretiu aci, in uimirea sa, in acestu locu de gróza si in puterea noptii, privindu cá luptatoriulu invingatoriu pe campulu de batalia, cá de o parte cum se retrageau inimicii lui, ér de alta parte cum zaceau cá scóse din fire fintiele nefericite, ce le-au mantuitu din gur'a mortii.

Dupa ce Petru cu ortacii lui disparura

apoi cu totul, lu-vedemu pe acestu calaretiu descălecanu de pe calulu seu si pasindu catra „gur'a ursului“ langa care s'aflau zacându inca pe pamentu birjariulu Mozsi, junele baronu Pista si sora-sa Emilia.

Dinsulu se oprì apoi la acést'a copila atâtu de rapitória. Si-plecà apoi unu genunchie la pamentu si o privì astu-felu d'aprópe. Cá mórta zacea dinsa, inse ochii lui si-asié par' cà nu se mai puteau saturá de vederea frumsetieloru ei rapitórie. Se pareá cá si candu dinsulu ar fi aflatu acum in dinsa' a acelu tipu angerescu, acelu idealu, pe care si-lu creiéza fia-care omu in fantasi'a sa, si despre care dinsulu crede si anim'a i simte cà l'ar puté ferici.

Invinsu si incatenatu lu-vedemu acum pe calaretiu nostru genunchiandu inaintea incantatóriei Emilia, care zacea cá o fiintia fara viétia la pamentu, si ce curagiosu si cu anima nendoita lu-veduramu mai nainte facia cu atâti'a inimici infricosiati! . . .

Óre asié curendu sè-lu fi nimeritu sagét'a amorului?

Lu-vedemu apoi redicandu-se rapede de langa dinsa, alergandu catra „isvorulu hârcei“ dupa apa recoritória pentru cá s'o aduca pe Emilia la firi.

Intr'aceste junele Pista si birjariulu Mozsi, inca revenira in ori, si pe candu calaretiu se rentórse de la isvoru cu ap'a adusa in palari'a sa, acestia inca se scolara de la pamentu apropiandu-se de dinsulu.

Dupa ce o udà pe Emilia pe frunte si facia cu ap'a rece, dinsa' inca incepù a se miscá si a-si deschide ochii, cá si candu s'ar fi desteptatu dintr'unu somnu lungu si greu.

Si apoi, cu ajutoriulu fratelui ei, dinsa' se redicà si de la pamentu.

— Ce e cu noi? . . . Unde suntemu? — intrebà cu voce tremuratória.

— Acum e bine, draga! — o linisci frate-seu. Dar erá reu, déca Dumnedieu nu ni-ar fi tramisu pe acestu mantuitoriu!

Pista aretà pe calaretiuulu strainu.

Emilia antâi'a-óra si-indreptà acum privirea sa a supra dinsului. Si observabilu fu placutu suprinsa vediendu inaintea sa pe acestu cavaleru cá idealu de mandru si atletu.

— Ah . . . Domnia-ta ne-ai mantuitu! — dise dinsa sub impressiunea acést'a fara de a-si luá ochii de la dinsulu.

La privirea acést'a dinsulu tresari puternicu. Si nu erá mirare. Erá concentrata in privirea acést'a farmeculu seducatoriu alu ochi-

loru ei frumosi, erá espressiunea celei mai cordiale multiamiri ale sale si totu-odata impressiunea si suprinderea placuta ce a eserciatu aparintia dinsului a supra ei, — si cine nu ar tresari si nu ar fi incantatu de o privire cá acést'a?

La momentu calaretiuulu sub impressiunea acést'a nu a fostu in stare se respunda Emiliei. Dar apoi curendu se reculese.

— Oh, inca nu sunteti mantuiti! — dise. — Sè grabimu din acestu locu fatalu, càci cine scí ce ni s'ar mai puté intemplá aci! . . .

— Asié e! — aprobara cu totii.

Si i vedemu apoi pasindu cu totii catra trasura.

Calaretiuulu strainu li promisa cà nu i va parasí si cà va merge la dinsii a casa, unde sè fia primitu si binevenitu cá unu fiu, cá unu frate.

Si cum sè nu li fi promisu dinsulu, candu astu-felu mai putea dinsulu s'o véda si sè-si mai petréca cu fiinti'a idealica a Emiliei.

Ma dinsulu binecuventá acum ceriulu, cà l'a impartesitu in aventur'a acést'a atâtu de romantica si cu finitu atâtu de bunu.

In curendu se suira apoi in trasura.

Calaretiuulu inca se sui pe calulu seu.

— Incatrau mergemu? — intrebà apoi dinsulu.

— Cum? — observà Pista suprinsu. — Dumnia-ta nici nu scíi, cà cine suntemu si unde mergemu?

— Nu.

— Oh, Dumnia-ta dara cu atâtu mai tare meriti dara multiamit'a si deobligarea nóstra eterna! . . . Noi mergemu la Vulturesci! . . .

— La Vulturesci? — repeti calaretiuulu cuvintele aceste suprinsu.

— Da, la curtea nóstra!

La cuvintele aceste calaretiuulu tresari atâtu de puternicu, încâtu si Pista cu Emilia observara.

Si de ce a tresaritu óre?

Nime nu l'a intrebatu.

Dar nici nu erá aci timpu, si nu erá aci nici loculu cá sè-lu intrebe. Fia-care abié asteptá sè scape din acestu locu fatalu.

Si déca Pista cu Emilia ar fi voitu sè-si esplice in sine acést'a tresarire, numai la aceea ar fi pututu cugetá, cà dinsulu a tresaritu de descoperirea placuta, cà la ce ómeni insemnati si de frunte a fostu elu mantuitoriuulu.

(Va urmá.)

Mihaiu Cirlea.

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare.)

Si dupa aceste toti intrara in laintru. Inse dóm-n'a Szilvay abia si-putu conteni man'a, cà dins'a a sositu cea d'antaiu între tóte familiile, — pe candu ea de alta-data, cà sè-si arete superioritatea, se presintá totu-de-una mai tardiu.

In salonu famili'a sosita fu intimpinata de dóm-n'a Székelyhidy, si sarutările si bineventările nu mai avura capetu.

Abia se asiediara inse, sosí alta trasura de óspeti. Si asiá un'a dupa alt'a, tóte familiile invitate sosira. Nu le vomu numí pe tóte, càci n'au vr'unu rolu specialu in istori'a nóstra.

Trebue inse totusi sè amintimu, cà vechii nostri cunoscuti br. Géza Bérczfalvy cu soci'a si fiic'a sa Adela, apoi br. Héthalmly, Pörös, Tökfalvi, Semmiházy, Ugorkafay si Cameleonu Tufariu inca se aflau de fatia.

Baronulu Hectoru Bérczfalvy nu putu vini, càci tocmai trebuí sè se duca la Pesta sè asiste la desbaterile camerei.

Si petrecerea se incepù. Culmea tuturoru atentiuniloru — firesce — cà 'n ori ce societate democrata moderna, erá famili'a br. Bérczfalvy. Toti barbatii se nisura a dice unu complimentu dóue dómnei baronesse si erau fericiti de cumva puteau sè vorbésca unu cuvintielu cu fiic'a sa baroness'a Adela.

Pista inca nu putu face esceptiune. Inse elu petrecù mai multu in giurulu Irmei, cà si o planeta in giurulu sórelui.

Program'a seratei se deschise cu o piesa de pianu, esecutata de baroness'a Adela. Ea jucá fòrte frumosu, si stòrse aplause generale.

Irma si Elma facura unu duetu din cele mai escelente, încátu si dóm'n'a-baronessa avù gratiositatea a le aplaudá.

Astu-felu urmara mai multe piese, la pianu, cu violin'a ai alte instruminte. Punctulu din urma alu programei fu o declamatiune, o poesía umoristica, compusa si declamata de autorulu — Árpád de Tökfalvi.

Corespondintele diuarielorunguresci se urcă pe tribuna, cu o voce afectata si falsa incepù a-si recitá versurile, si indata la primele cuvinte stèrni unu torentu de aplause din tóte partile, — toti incepura a ride in hohote, càci ilaritatea erá generala.

Poesi'a lui Árpád erá o parodiá intitulata: „Plugariulu romanu la orasiu.“ In acésta elu batjocori cu coloru fòrte drastice naivitatea unui plugariu romanu, carele venindu de la munti pentru prima-óra sosesce intr'unu orasiu mare.

Din acestu sujetu mus'a lui croi o insulta din cele mai strasnice la adress'a natiunii romane. Nu considerá nimica, nici adeveru, nici cuviintia, numai cà sè faca efectu câtu de mare.

Si lu-si avù.

Publiculu ungurescu se delectéza in asemene extravagantie poetice. Sunt piese teatrale magiare, in cari romanii, slovaciú séu altii ne-magiari, se parodiséza pe scena. Si publiculu le aplaudéza, mai alesu déca sunt câtu de tare esagerate.

Asiá facù si Árpád. Nu erá de ajunsu, cà fiacare cuventu ar fi strinsu totu sangele in fati'a fia-

carui Romanu, dar elu le mai potentia si prin o mica fòrte esagerata, prin care a facutu ridicula tóta miscarea plugariului romanu.

Efectulu fu mare. Toti aplaudara cu frenesia, risera cu hohotu si strigara: „Éscelentu! Non plus ultra!“ Toti, toti, — inca si Cameleonu Tufariu asiá ridea, încátu ochii-i se implura de lacrime.

Numai Pista nu dedea nici unu semnu de complacere . . .

De siguru acésta insulta neghióba aprinse in elu cea din urma schinteia a simtiului nationalu si se revoltá, de aceea nu aplaudá si elu . . .

Ba nu!

Stinsu-i-s'a de multu si cea din urma schinteia nationala, prin urmare n'a mai fostu ce sè se aprinda in elu.

Pentru ce n'a aplaudatu dara?

Pentru cà n'a auditu nici unu cuventu din tóta parodi'a lui Árpád. Anim'a lui erá ocupata de o placere mai subluma, spiritulu seu se leganá intr'unu raiu ferice: elu nu vedea si nu audiá decátu pe Irma, cu care conversá in continuu.

Cu productiunea lui Árpád partea declamatoriá-musicala a concertului se incheia; apoi scaunele din salonu se asiediara iute pe langa paretu, si se incepù dantiulu, care durá pana la deminétia.

Apoi toti óspetii se departara si nu remase decátu numai unulu, Pista. Elu nu se putu departá. Lu-tinea ceva legatu la acésta casa. Anim'a lui i spuséa: „Nu te du! Nu te du!“ Si elu remase.

Candu apoi se dusera toti, elu usá de unu momentu singuraticu alu Irmei, si i adressá aceste vorbe:

— E bine, domnisióra, a sóra mi-ai remasu datoria cu unu respunsu.

Irma inca sciea de acél'a, dar se prefacù, cà nu-si mai aduce a minte, deci disé:

— Cu ce respunsu?

— Candu te-am intrebatu, déca te vei superá si dta de cumva ti-voiu dá preferintia între tóte damele? Tocmai pe candu asteptám respunsulu, a sositu famili'a Szilvay. Ti-aduci a minte?

— Da, da.

— Asiá dara?

— Ceri respunsulu meu?

— Da.

— Dar dta nu l'ai asteptatu. In totu decursulu seratei te-ai purtatu asiá, cà si candu ai fi avutu dejá aprobarea mea. Ai desconsideratu pe tóte damele celelalte si ti-ai pastratu tóta atentiunea numai mie.

— Ti-pare reu?

— Nu potu sè dicitu acést'a.

— Asiá dara ce sè credu?

— Ce-ti va placé dtale.

— Si de cumva eu asiu trage pentru mine o consecintia favorabila?

— Numai sè nu ffi pré intipuitoriu!

— Dar potu sè nu fflu?

— E bine, si ti-ai intipui dá dta?

— Cà potu sperá.

— A sperá? Dar cine nu póte sperá? Fara sperantia viéti'a nóstra ar fi unu mormentu.

— Asiá este. Unu mormentu ar devini si viéti'a mea, de cumva dta mi-ai refusá sperantia.

— Eu? Dar atèrna aceea de la mine?

— Da, numai si numai de la dta. Unu cuventu alu dtale me póte ferici séu omori.

- Ah! eu nu vreu sè te omoru.
 — Asiá dara voiesci sè traiescu?
 — De siguru.
 — Sè fiu fericitu?
 — Cum sè nu!
 — Asiá dara te rogu pronuncia cuventulu
 acel'a!

— Ce felu de cuventu?

— Domnisióra, eu te iubescu asiá precum n'am iubitul nici odata. Te rogu, spune-mi, refúsá-vei amurulu meu? Voiesci sè fii soci'a mea?

Irma fu cuprinsa de confusiune mare. Sangele-i se adunà totu in fatia. De si sciea mai de multu, cà Pista o iubesece, de si si-intipuiá din capulu locului, la ce facea alusiune elu: totusi acuma, candu audi acelu cuventu din gur'a lui, par' cà ar fi fostu surprinsa, nu sciea ce sè respunda, nu aflá cuventulu potrivit.

Pista vediendu siovairea ei, i apucà man'a si stringându-o cu focu, i dise:

— Numai unu cuventu! Unu micu cuvintielu! Unu singuru „da“ séu „ba.“ Iubesci-me, vrei sè fii soci'a mea?

— Da, — response Irma dupa unu momentu de siovaire, ficsandu-si ochii cu sfiela in pamentu.

Pista bétu de fericire, i sarutà man'a de mái de ori, si dise entusiasmatu:

— Ah! acuma sum deplinu fericitu.

— Dar acuma vedu, cà am gresitu, — luà vorb'a Irma. M'am pré grabitu.

— Cum asiá, angerulu vietii mele?

— N'ar fi trebuitu sè-ti dau unu respunsu positivu, pana ce n'asiu fi avutu antâiu si consimtiementulu parintiloru mei.

— Se vede, cà esti o fiica buna si ascultatória. Dar n'ai gresitu nimica. Éta acuma numai decátu vomu merge la dinsii si li vomu cere binecuventarea. Eu credu, cà dinsii nu voru refúsá-o.

— Eu nu sciu, — response ea cu temere.

— Pentru ce? Dóra nu le convinu eu? Pan'acuma am pututu sè presupunu contrariulu. Totu-dé-una am fostu primitu cu afabilitatea cea mai cordiala. N'am pututu sè observu, cà persón'a mea nu le place.

— Nu este vorb'a de persóna.

— Ci despre ce?

— Voiu fi sincera, dar nu te superá. Precum scii, tatalu meu e mare unguru. Elu nu pré simpatiséza cu Romanii, ma de multe ori i ataca si batjocuresce fórte aspru, — ceea ce inse eu nici odata nu potu aprobá. Deci fiindu cà si tu esti Romanu, eu me temu, cà dinsulu nu se va invoí.

Si tu esti Romanu!

Aceste cuvinte isbira cá niste tresnete in inter-nulu lui Pista. Elu ruspe de multu tóte legaturile sale cu Romanii, sterse din sinulu seu ori ce suveniru a trecutului seu, par cà nici odata n'ar fi fostu Romanu; se credea unguru deplinu, si éta fantom'a de de multu a renviate si vine a-lu spariá chiar la pragulu fericirii sale.

Angerulu nu-lu lasa sè intre in raiu, oprindu-lu cu sabi'a de flacare, pe care este scrisu: „Si tu esti Romanu!“

Se desteptà, si dupa ani de dile acuma si-aduse a minte pentru prima-óra, cà dieu si acuma e inca Romanu!

Vai câtu de reu i para acést'a.

Dar insedaru! Elu nu putea negá, cà nu este Romanu!

Inse simtindu-se liberu de ori ce palpitiune a unei animi romanesce, se invesele de nou si dise:

— E dreptu, cà de origine si eu sum Romanu; inse eu am renunciatu de multu la nationalitatea mea. In mine palpita, o anima magiara, cà in ori care descendinte alu lui Árpád. Si-apoi eu sum de parere, cà in cestiunea nationalitáti nu originea, ci vointi'a nóstra decide. Indesiertu sum eu nascutu Romanu, déca nu vreu sè fia atare, déca mintea si anim'a mea mi-spunu, cà vreu sè fiu magiaru, si déca cu trupu si cu sufletu sum acést'a!

— E bine, vorbesce astu-felu si inaintea parintelui meu, si atunce speru cà dinsulu va binecuventá amorulu nostru.

— Voiu vorbí! — response Pista. Sè mergemu dara la elu!

Si dupa aceste vorbe Pista conduse pe Irma la parintii ei, cari tocmai se aflau amendoi in a trei'a odaia.

Acolo Pista le comunicà scen'a petrecuta intre elu si Irma in momintele trecute, si in urma cerù cu tóta solemnitatea man'a ei.

Mam'a ei in locu de a respunde incepù a lacrimá si si-imbratisiá fic'a cu iubire, cà si o mama blanda si buna, care si-vede fiinti'a adorata ajunsu in momentulu celu mai importantu alu vietii sale,

Inse Székelyhidy, cà barbatu, nu se inmoia intr' atát'a, ci conservandu-si tarí'a parintiésca, response liniscitu si seriosu:

— Me simtu onoratu prin propunerea ce-mi faci, domnule Zimbranu. Unu parinte iubitoriu. ce sum, nu potu, dar nici nu vreu, sè punu stavila in calea fericirii ficei mele. Me invoiescu si eu.

— Ti-multiamescu, — dise Pista esaltatu.

— Dar cu o conditiune, — continuá Székelyhidy.

— Ori care ar fi aceea, o primescu bucurosu, — response Stefanu, — càci numai de la acésta casatoria atérna fericirea vietii mele.

— Conditiunea mea e simpla si mica. O poti implimí usioru,

— Cu atátu mai bine.

— Eu — incepù órasi Székelyhidy — sum unguru si tinu multu la nationalitatea mea. Asiu fi doritu cà si ginerele meu sè fia unguru. Dta esti Romanu, inse numai de origine. Ti-cunoscu simtiementele; acele sunt bune patriotice unguresci. Va sè dica in privinti'a acést'a n'am nici o obiectiune. Consciinti'a mea póte fi liniscita. Esti unu unguru tocmai cà mine. Cu tóte aceste, eu asiu dorí cà si cu numele sè fii unguru, pe scurtu: sè-ti-lu magiarisezi. Éta conditiunea mea!

La acésta pretensiune, altu omu, care mai tinu la demnitatea sa nationala, ar fi respunsu respingându-o cu indignatiune; inse Pista nu numai cà nu mai tineu la nationalitatea sa, dar ureá pe toti Romanii, si voia sè se desfaca de ei de totu, cà nici o urma sè nu remana, cà odinióra si elu a fostu Romanu.

Deci response:

— Déca este numai acést'a conditiunea dtale, éta ti-promitu pe onórea mea, cà voiu impliní-o.

— E bine, — incheiá Székelyhidy, — indata ce vei primí concessiunea pentru schimbarea numelui, vomu serbá logodn'a.

— Voiu grabí sè o primescu câtu mai curendu, — dîse Pista.

Si dupa aceste ei se imbratisiara, si cu tóte cà logodn'a se decide pe mai tardiu tinerii se considerau cá logoditi. De ce nu? Nu mai lipseá decátu implinirea unei formalitáti.

Pista petrecù si in diu'a urmatória acolo, si numai a trei'a di se departá a casa.

Acuma érase erá fericitu. Avea de nou mirésa. Si inca ce mirésa?! Tinera, frumósa, culta si cu spiritu!

Si nu peste multu elu mai adause:

— Si bogata!

Pan'acuma dinsulu nu gândi la bogatia. Se inamorá de ea numai dintr'unu instinctu sentimental, numai din boldulu animei sale, fara sè-i plesnéscá prin minte vr'unu motivu materialu.

Inse atunce erau alte timpuri. Elu avea o cancelaria advocatuala bine cercata, se bucurá de clienti numerosi, vinitulu seu erá mare.

Dar acele timpuri s'au schimbatu. Primindu oficiulu seu de jude administrativu, si-a inchisu cancelari'a advocatuala, nu mai avea clienti, vinitulu seu s'a ciuntatu pré tare, — cáci léf'a-i de diregatoriu alu comitatului nu-i acoperiá nici spesele cele mai trebuincióse. }

Acuma o parthia cá acést'a i erá fórté conveniabila.

Astu-felu deplinu multiamitu, si incantatu de viitoriulu seu sósí elu a casa.

In diu'a urmatória apoi numai decátu inaintá la ministeriu o rugare, cerendu voia, cá numele seu „Zimbranu“ sè se schimbe in „Zimbrai.“

Si cá cererea lui sè se admita câtu mai curendu, scrise baronului Hectoru Bérczfalvi, cá sè urgese caus'a lui la ministrulu competinte.

IX.

Speranti'a resbunării.

Aureliu Pompilescu s'a insielatu, candu a crediutu, cá nu se va gasí tribunalu, care sè-lu condamnă pentru conturbarea linisei publice, din caus'a numai cá a cantatu „Destépta-te Romane!“ sér'a pe strada.

Tribunalulu din capital'a comitatului a pronunciatu in contra lui in septeman'a din urma dóue sentintie condemnatórie. Un'a pentru ofensarea scaunului, alt'a pentru conturbarea linisei publice.

Prim'a lu-condamnă la pedépsa dè bani. I plati si nu facù nici o esceptiune; dar a dóu'a o apelá, sperandu, cá forulu alu doile de siguru o va nimici.

Inse acésta din urma sentintia lu-iritá si mai tare in contra lui Pista, a carui inriurire scóse la cale acestu actu necreditu.

Candu apoi audi, cá acel'a a recursu pentru magiarisarea numelui seu, ur'a lui Aureliu ajunse la culme si decide a-si resbuná ori si cum.

Prim'a data, pe terenulu luptei, nu avù norocu; acuma dara asteptá alta ocaziune, cá sè-si póta potolí foculu maniei sale.

Si ocaziunea acést'a sósí mai de graba, decátu cum gândi elu.

Intr'una din dile se presintara la elu niste ómeni din o comuna din cerculu administrationalu alu lui

Pista, si aceia i comunicara, cá au sè-lu insarcineze intr'unu procesu fórté importantu.

— Ce procesu? — i întrebá Aureliu.

— Solgabireulu nostru, dlu Zimbranu, — respunse unulu din plugari, — a incassatu inca in anulu trecutu de la noi niste bani orfanali, despre cari nici pana in diu'a de asta-di n'a facutu socotéla cáci i-a mancatu.

O lumina de bucuria fulgerá prin internulu seu la audiulu acestoru cuvinte si si-dise cu entusiasmu:

— Éta ocaziunea dorita a si sositu!

Apoi se adressá catra ómeni:

— Dar povestiti-mi acuma tóte din firu in peru, cum s'au intemplatu?

— Tocmai pentru acést'a am vinitu la dta. Neamu temutu, cá altu advocatu nu va cutediá sè primésca processulu nostru, cáci ómenii se cam temu de solgabireulu nostru, decandu s'a facutu asiá mare ungru.

— Sè fiti convinsi, — respunse Aureliu, — cá eu nu me temu de elu, numai sè aveti dreptu.

— Avemu, domnule!

— E bine, povestiti-mi dar intemplantu, tocmai asiá precum s'a intemplatu, neadaugandu nimica de la dvóstre!

Si unulu dintre ei incepù:

— Sunt doi an' de candu a muritu in satulu nostru unu omu fórté bogatu, care a lasatu dupa sine a veduva cu trei prunci mitutei. Iu anulu trecutu domnulu solgabireu Zimbranu a vinitu in satulu nostru, a facutu scrisori si a luat cu sine toti banii ce a remasu de la acelu omu, dicendu cá i va depune in cass'a comitatului intre celalalti bani orfanali.

— Asiá, — aprobá celalaltu plugariu.

Celu d'antâiu continuá:

— Mam'a prunciloru a fostu liniscita, cá banii acestora se afla in locu bunu si n'a mai avutu grige de ei. Dar in lun'a trecuta muri si ea. Si pruncii remasera orfani si de tata si de mama.

— Asiá e, — aprobá érase celalaltu plugariu.

Si celu d'antâiu continuá:

— Atunce fratele repausatului omu bogatu, carele e omulu acést'a, — si cu aceste elu aretà pe vecinulu seu . . .

— Dta? — întrebá Aureliu.

— Eu, — respunse acel'a.

— Omulu acést'a, — continuá celu d'antâiu, — si-a adusu a minte de banii remasi de frate-seu, si fiindu cá nu mai aflate nimica de sórtea loru, i plesni prin minte sè se duca la varmegia si sè védia ce s'au alesu de acei bani?

— Si ce a aflatu? — întrebá Aureliu.

— Ce se afe? Nimica! Domnulu Zimbranu a retinutu banii la sine si nici pana in diu'a de adi n'a datu socotéla despre ei.

— Asiá e, — dise érase celalaltu plugariu.

— E bine, — dise Aureliu, — dar fostu-ati la dlu Zimbranu.

— Fostu.

— Si întrebatu-l'ati, unde-su banii?

— Intrebatu.

— Si-apoi?

— Ni-a respunsu, cá nu se tine de noi. Va respunde elu acolo unde va trebui.

(Va urmá.)

S A Z O N E:

Calindarul septemanei.

Duminec'a Rusalielor, Evang. Ioanu Cap. 7 st 37 53.	
Dumin.	23 4 (+) Sf. Treime si Cuv. P. Mih. Epis. Siu.
Luni	24 5 (+) Sf. Treime si C. P. Sim. d. mt. Tavm.
Marti	25 6 + A 3-a affare a pr. Cap. alu Sf. Ionu bot.
Mercuri	26 7 Sf. Ap. Carp.
Joi	27 8 Mart. Therapont. ☉
Vineri	28 9 Par. Nichita.
Samb.	29 10 Sf. Theodosia.

Femeile de moda.

Moral'a vietii de acuma e — mod'a. Ea concentreza totu gustulu bunu si reu, ea reguléza tota comportarea nóstra in viéti'a familiara, sociala si politica, ea e acelu dictatoru mare, carui si-apléca capulu prim'a data celu puternicu, ér celu slabu lu-imitéza cu debila putintia.

Nu esiste pentru viéti'a morala unu elementu mai stricatosu si nimicitoriu decâtu mod'a, care si-trage fatal'a origine din Francia, si a carei maimutie amu devenitu cu timpulu si noi.

Pana candu natiunea si-tine de sacra datorintia a pastrá datinile trecutului cu cea mai mare strictétiá: pana atunci mod'a nu este cu privire la trecutu, ci despretiuesce aceea ce a pretiuitu inca adi, pentru cá este déjà unu ce vechiu, si apoi admira ori ce nebunía nóua cá sè fia admirata si maimutiata.

Cum sè aibe apoi mod'a influintia buna a supra desvoltării virtutiloru nationale, candu este chiar in contrarietate cu insa-si natiune si scopurile ei?!

Si au nu e generala cainti'a in contra acestei bóle lipitióse, care cu tristele sale urmári a inundatu intrég'a societate? Din acestu reu provine apoi derapanarea averiloru, neindestulirea, neplacerele familiare, coruptiunea morala, cu o vorba total'a ruinare.

Noi, ómenii civilizatiunii, compatimimu femeii china déca o védemu in niste incaltiaminte de arama fórté strimte; ridemu in hohote déca cetimu, cumca poporale selbatice pórtá veriga in nasu si schimosescu pelea cu felurite caricaturi. Urméza inse acuma vrendu nevrendu intrebarea, cá óre suntemu noi in asta privintia mai buni de cátu selbaticií; óre nu purtámu si noi multe curiositáti pe corpulu nostru, fara de cari dieu amu puté fi?

Séu nu ne causéza ochiulu de gaina indestulu dureri la picióre din simpl'a cauza, cá voíndu a figurá cu niste piciorutie frumóse purtámu incaltiaminte de totu strimte? Nu ne legámu óre si noi legatur'a de grumadiu si curéu'a atátu de strinsu, incátu impede-cámu circulatiunea regulata a sangelui? Nu si-gaurescu óre si femeile nóstre urechile cá sè pórté cercei frumosi si pretiosi? Si déca sunt impenate indiane, óre nu este si capulu femeiloru nóstre plinu de flori si de pene pistrítie?

Intr'adeveru nici unu vestmentu alu selbaticiloru nu trage dupa sine atáte urmári triste si periculóse cá corsetulu (Mieder), femeiloru nóstre, care este intrebuintiatu asié dicéndu fara esceptiune diu'a si nópteá, numai cá sè fia tali'a svelta si subtire cá trasa prin anelu.

Si apoi pentru vanitatea acést'a si-periclitéza de multe ori femeile chiar si viéti'a, séu vescediescu cá florile brumaite din di ce merge, cáci cum ar si puté inflóri viéti'a atunci, candu partile cele mai nobile si gingasie ale corpului — plamanele, ficatulu, stomachulu si splin'a — sunt strinse la unu locu asié de angustu, ér mistuirea, circulatiunea sangelui si respirarea sunt impedeate in cursulu loru liberu?!

Multe femei ametiescu cu totulu la desbracarea corsetului, cáci sangele suitu in capu d'odata eurge in josu.

Destulu de reu, candu femeile si-gasescu cea mai mare placere in tali'a svelta, de care este partasiu numai singuru barbatulu.

Femei'a este fiinti'a cea mai frumósa si mai perfecta din braciéle naturei, deci n'are trebuintia de schimbarea típului.

Poft'a nestemperata dupa moda este cea mui fatala eróre a sessului femeiescu. Totu-de-una femeile forméza punctulu centricu alu lucsului, si durere! ast'a se simte mai multu in timpulu mai nou, de cátu in ori care altulu. Póte cá acést'a face pe femeia atragatória in ochii juniloru cocheti; inse este o eróre fatala pentru unu sotiu, pentru cerculu familii, cáci trage dupa sine neindestulire, o lupta de nimicire si desperatiune, si esiléza fericirea cea antica a familielor.

Lucru durerosu, candu capulu femeii totu cu aceea e plinu, cum sè se imbrace, cum sè se chitéseu, unde sè mérga a-si petrece, cum sè-si cástige adoratori!

Nu-si inchipuésca femeii'a, cá dins'a intru tóte trebue sè maimutiésca mod'a; omulu intieleptu o va sói pretiui si in vestminte simple dar curate si gingasie.

Pana ce voru crede femeile, cá se considera mai multu ceea ce pórtá ele pe corpulu, pe atátu se voru rarí si casatoriile, cáci barbatii sunt in stare d'a sustiné o femeia, inse nu sunt in stare d'a o imbracá dupa cum cere majoritatea damelor de adi.

Câte femei nu intra orbesce in sacrele legaturi ale casatoriéi, fara a-i cunósce datoriiéi?! Crescute insele in ignorantia, de parinti fara instructiune, cum ar puté dá copiiloru loru aceea, ce ele n'au primitu?! Da, lumea este plina de asemene mame infortunate, cari nu pórtá alta grigia, decâtu la pompa, moda, baluri s. a. si cari astu-felu se dechiara sub diferite preteste incapabile de a cresce.

Nu e lume intórta ast'a? nu e educatiunea gre-sita, déca femeile facu ce nu ar trebui, éra ceea ce ar trebui, nu sciu?

Nu ast'a este chiamarea femeiloru, ci cá sè fia din ele mame bune, spre binele generatiunii vi-tórie.

Numai astu-felu voru apare inaintea luméi cá niste fiintie dragalasie, frumóse cá visurile melancolice fantasii, incantatóre ca poesi'a in farmeculu seu si farmecatóre cá doin'a ce adórme, adórme linu.

Lazaru P. Petrinu.

CE E NOU?

Serbatori ferice poftimu tuturoru cetitoriloru **noſtri**. **Spiritulu ſantu** sè se cobòre a supra natiunii nòſtre si luminandu mintea si anim'a tuturorora, sè ne conduca la unu viitoriu frumosu!

Dlu Mateiu Millo, celebrulu nostru artistu teatralu, precum anuncia diuariete din Bucuresci, de câtu-va timpu se afla fòrte greu bolnavu. Din nenorocire, mijlòcele materiale i lipsescu in mare parte. Spre a usiorá sòrtea bolnavului, artistulu D. Ionescu a datu in gradin'a Union Suisse o represintatiune filantropica in folosulu aceluia. Dar unde e publiculu, care a aplaudatu de atâte ori pe Millo?!

Diu'a de 3/15 maiu s'a serbatu si in anulu acest'a in mai multe parti ale Transilvaniei. Presér'a dilei momentòse in Blasiu se serbà de junimea studiòsa a gimnasiului prin conductu de facile si vorbiri ocaſionale rostite de studentii de cl. VIII I. Bianu, G. Secasiu, G. Ioanu si B. L. Bianu; ér in diu'a de 3/15 maiu, dupa datina se santi pétr'a din campulu libertatii, de pe care vorbi stud. A. Davidu, ér apoi in giurulu aceleia-si 10 studenti jocara cunoscutele nòſtre jocuri nationale. Dupu miédia-di junii si-tinura maialulu in berculu metropolitanu; timpulu fu favoritoriu; unu publicu numerosu, o frumòsa cununa de dame facura fòrte viala petrecerea, care durà pana la optu òre sér'a.

Camer'a Romaniei s'a dissolvatu, éra senatulu s'a prorogatu. Alegerile nóue pentru camera se voru face in curendu.

„Bene Merenti“ Monitoriulu oficialu alu Romaniei publica éraſi mai multe decrete, prin cari se acòrda: dómnei comtesse Elena Koltzoff-Massalsky nascuta Ghica (Dora d'Istria.) dloru Gr. Alesandrescu, G. Ioanide, C. Aristia, A. Florianu, S. Marcovici, dr. Davila, medal'ia „Bene-Merenti“ class'a I, — ér dloru dr. I. Felix, C. Stancescu, C. Panaiteanu Bardasari si T. Codrescu medal'ia „Bene-Merenti“ cl. II, pentru diferitele loru merite si scrieri literarie, filologice, sciintifice, artistice etc.

Aniversarea suirii pe tron u a principelui Carolu s'a serbatu la 10/22 maiu in tóta Roman'a prin Te-Deum. La Bucuresci a asistatu insu-si Domnulu cu Dómn'a, dimpreuna cu mam'a Dómnei. Dupu liturgia Domnitoriulu a primitu in sal'a de tronu felicitàrile diferitelor corpori si autoritatii ale tierii.

Unu tata cu 20 de copii. Cetimu in „Vocea Covurl.“, cà in comun'a Pechea din judetiulu Covurlui in Roman'a, traiesce unu locuitoriu, a nume Ioanu Bratu, in etate de 48 ani, care pana acuma are cu nevèsta-sa 20 copii, cari toti traiescu. Frumosu sporiu!

Regele Bavariei, Ludovicu, precum se scie, este unu amatoru de arti. Acestu amoru alu seu l'a indemnatu sè fia atátu de galantu, încátu a remasu fara parale si a fostu silitu a cere in imprumutu cu percente mari. In timpulu din urma creditorii devinira fòrte impacienti, încátu regele abiá i putú linisci, platindu-li pretensiunile.

Unu duelu nerealisatu. Amu publicatu inca in 1873, cà dlu E. Costinescu, primulu redactoru alu diuariului „Romanulu“, in sér'a de optu maiu aceluia-si anu, fu atacatu si ultragiatu fara veste in curtea domiciliului seu de unu locotenentu, escortatu de mai multi oficiari. Dlu Costinescu a provocatu indata la duelu pe atacatoriulu, inse acel'a a refusatu d'a se bate, declarandu, cà a executatu numai ordinele dlui

generalu Florescu. De atnci trecura trei ani. Acuma — precum cetimu in „Romanulu“ — indata ce ministeriulu Florescu si-a datu dimissiunea, dlu Costinescu a provocatu la duelu pe insu-si dlu Florescu, inse martorii aceſtuiu au declarat, cà dlu Florescu nici n'a datu ordine locotenentului Luchidi de-a ofensá pe dlu Costinescu, — si prin urmare martorii ambeloru parti dresara unu processu verbalu, cà nu este locu de intelnire pe teremu si declarara incidintele inchisu in onòrea ambeloru parti.

Principele de Wales a sositu a casa din caletori'a sa prin India, intreprinsa inca in lun'a lui octomvre alu anului trecut.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Augustinu Rezei, juristu absolutu si notariu comunalu in Borodulu mare, la 18 l. c. si-a serbatu cununi'a cu dsióra Gabriela Poenariu, fic'a cetatianului romanu din Oradea-mare Ioanu Poenariu.

Petru Stopone notariu in Zgribesci si-a incredintiatu de socia pe domnisiór'a Matilda Dimitrievici, fic'a dlui proprietariu mare din Folea, Constantinu Dimitrievici.

Dlu Eutimiu Ulescu, majoru in armat'a romana, s'a cununatu cu domnisiór'a Smaranda Semesciu.

Dlu Mihailu Castrisia, sub-locotenentu in armat'a romana, a serbatu cununi'a sa cu domnisiór'a Raluca Vasile.

Biserica si scòla.

Emanciparea femeiloru in Statele-Unite si-urmèza progesele. Acum câte-va septemàni „New-York-Free-medical-college-for-Women“ a acordatu la 8 eleve d'ale sale diplom'a de medicu. Acèsta distribuire de titluri s'a celebratu cu mare ceremonie la Steinway-Hall in presinti'a unei adunàri elegante. Titratele stau p'o estrada de onòre. Cuventulu „digna intrare“ s'a pronunciatu de d. Marvin, presedintele colegiului, care a recomandat pe nóuele titrate publicului nu numai cà doctori, dar si cà „ladies.“ Apoi a inceputu distribuirea diplomeloru si in urma a bucheteloru. O mulatra, miss Annie Leaybron, pareu a fi favorita tuturoru, càci éra acoperita de flori. Dlu Weide, profesoru de chimia, a declarat cà constituitionea trebue sè dea femeiloru libertatea d'a practica medicina cum practica religiunea. Miss Ida Brigham, una din recipiendare, a respunsu la acestu speciu. Ea a promis, cà nici odata tovarasielè sale si dins'a nu voru fi netolerente. Apoi ceremoni'a sa terminatu in sunetulu muziceii, care cantá cele mai frumòse arii. R.

Femei doctori. Universitatea din Zürich in acesti din urma 10 ani a conferitu gradulu de doctor la 13 dame ce si-au facutu studiile in facultatea sa de medicina, si altoru dòue dame gradulu de doctor in filosofia; alte 3 dame in fine au capetatu diploma de profesóre sciintifice speciale. (Voc. Cov.)

Literatura.

Dlu B. P. Hasdeu s'a retrasu de la directiunea „Revistei literare si sciintifica.“

Dlu A. Vladescu dr. in medicina si in dreptu a scosu de sub tipariu la Bucuresci acestu opu: „Suveranitatea poporului,“ studie sociale si constituitionale.

Dlu Stefanu Sihleanu, dr. in dreptu, a sustinutu la 18 jan. a. c. la universitatea din Neapolea o tesa in limb'a italiana a supra pesciloru electrici si

pseudo-electrici. Acésta tesa a aparatu si in tipariu si face onóre junelui invetiatu romanu.

O opera curiósá compusa de 8 volume in 8° s'a oferitu museului din Londra British-Museum. Acésta opera este o istoria a ultimului resbelu franco-germanu, scrisa in limb'a chineza de doi mandarini, Wang-Too si Chang-Tsung-Leang. Autorii acestei opere au consultatu cea mai mare parte din diarele si revistele franceze. Ei descriu c'o ingrijire minútiósá intrevederea de la Ems intre regele Prusiei si „Peennitehti“ (Benedetti), dasastrulu de la „Szetan“ (Sedan), asediulu Parisului, alegerea dlui Thiers s'a lui „Mak-mahan“ ca presiedinte alu republicei. Ei termina printr'o paralela intre situatiunea presente a Europei si starea in care se gasiá China cinci sute ani inainte de Christu. (Rom.)

Tribunale.

Translocári. Diariulu oficialu in septeman'a trecuta a publicatu o multime de translocári ale dirigitorilor. Estragemu pe Romanii: Dd. Emanuilu Misiciu fostu jude la tribunalulu din Borosiu-Ineu — la tribunalulu din Kaposvár; Gustavu Russu fostu jude la tribun. din Borosiu-Ineu — la Nyiregyháza; Mihaiu Sierbanu jude regescu, Vasiliu Buteanu jude regescu in Siomcuta, in calitate de judi la tribunalulu din Segedinu; Amosu Francu jude r. in Baia-de-Crisiu — in calitate de jude la tribunalulu din Miskolcz; Ioanu Motiu jude la trib. din Baia-de-Crisiu in aceea-si calitate la tribunalulu din Deva; dr. Ioanu Maniu jude la trib. din Simleu — in aceea-si calitate la trib. din Zelau; dr. At. M. Marienescu jude la trib. din Oravitia — in aceea-si calitate la trib. din Timisióra; Teodoru Halicu jude r. in Radna — in calitate de jude la tribunalulu din Alba-Regia; Andreiu Francu jude la trib. din Desiu — in aceea-si calitate la trib. din Clusiu; Nicolau Moldovanu jude la trib. din Aiudu — la trib. din Muresiu-Osiorheiu; Iosifu Besanu jude la trib. din Sigisióra, si Ioanu Pinciu jude la trib. din Mediasiu — la trib. din Erzsébetváros; Iosifu Nestoru (?) procuroru r. la trib. din Mediasiu — la tribunalulu din Oradea-mare; Alesandru Sterca Siulutiu jude la trib. din Lugosiu — in calitate de jude r. in Békés; Georgiu Hornoiu jude r. in Buteni — in aceea-si calitate la Adony; Ioanu Luca subjude r. in Buteni — in aceea-si calitate la Nagy Kálló; Daniilu Popu subjude r. in Baia-de-Crisiu — in aceea-si calitate la Kecskemét; Alesandru Velicanu subjude r. la Alba-Iulia — in aceea-si calitate la Muresiu-Osiorheiu; Ioanu Russu subjude r. in D. St. Martinu — in aceea-si calitate la Gyönk; dr. Vasiliu Popu jude r. in Alba-Iulia — in calitate de jude la trib. din Desiu; Saba Fercu subprocuroru r. la tribunalulu din Borosiu-Ineu — in aceea-si calitate la trib. din Aradu; Teodoru Lupia subproc. la trib. din Oravitia — la celu din Timisióra.

Suvenirea mortiloru.

Elisabeta Cernescu n. Opreanu, sor'a preotiloru Georgiu din Valcani si Stefanu din Nereu, dupa o bóla indelunga, a repausatu la 6/18 maiu, in etate de 53 ani. O deplangu sotiulu Alesandru, fiulu Urosiu si ficele Sofia si Ermina, precum si alte rudeni.

Palacky. renumitul istoricu si barbatu de statu

alu boemiloru, a muritu in Praga la 26 maiu, in etate de 70 ani.

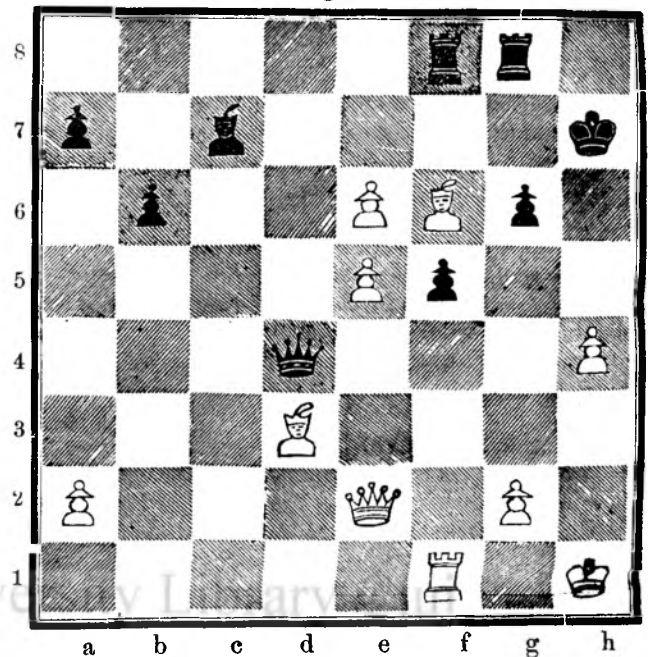
Mainou.

Sultanulu Abdul-Aziz fu destronatu in 30 maiu n. la dorinti'a unanima a poporatiunii din Constantinopole, in a carui locu fu proclamatu Murad V de Sultanu.

Problema de siacu.

De Ilie Crisanu.

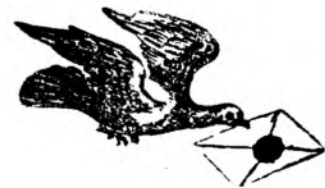
Negru.

Albu.

Albulu pléca si castiga.

Post'a Redactiunii.

Dlul V. R. B. in Bistritia. Promissiunea ni-a causatu bucuria. Dar sè nu te uiti de ea! Apoi niste schítie din viéti'a sociala din acea baia inca vomu primi bucurosu pentru salonu.

Argus. In adeveru putíne audímu de pe acolo. Dar scrieni dta candu va fi ceva interessantu, si ti-vomu fi recunoscatori. Nu uitá inse dóue: iute si pe scurtu.

Zizinu. Asteptámu cele promise. Fói'a s'a tramisu din inceputulu anului.

Dlul P. G. in Bucuresci. De asta érna totu asteptámu ceea ce ni-ati promis. N'ati primitu epistol'a nóstra?

Dnei A. P. Ni pare fórté bine. Avemu gata pentru fói'a nóstra mai multe romanuri traduse. Voru urmá pe rondu.

Indreptare. Pe pagin'a 235, colón'a prim'a, in sirulu alu doile de desebtu intre cuvintele „predic'a“ si „numai“ sè se mai intercaleze aceste: „erá gata.“

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876 Calea tierci nr. 39.